

УДК 353

Т. С. Ремесник, студент
О. В. Долгальова, д. держ. упр., професор

Донбаська національна академія будівництва і
архітектури, м. Краматорськ, Україна
nik@donnaba.edu.ua

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Досліджено фактори проведення політики децентралізації, запровадження реформи децентралізації в Україні.

Ключові слова: децентралізація, державна політика, місцеве самоврядування, територіальна громада, реформи.

T. S. Remesnyk, student
O. V. Dolgaleva, Doctor of Sciences in Public
Administration, Professor

Donbas National Academy of Civil Engineering and
Architecture, Kramatorsk, Ukraine
nik@donnaba.edu.ua

DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

The factors of decentralization policy and decentralization reform in Ukraine are investigated.

Key words: decentralization, local government, state policy, territorial community, reforms.

Постановка проблеми. В умовах сучасного строкатого та вкрай різноспрямованого у цілях та напрямках діяльності українського політикуму є один програмний пункт, який об'єднує навіть найзапекліших опонентів. Це – розвиток місцевого самоврядування і децентралізація влади в Україні. У наш час суспільні процеси настільки ускладнилися, а їх рух настільки прискорився, що постає питання не тільки децентралізації державної влади, а й децентралізації місцевого самоврядування. Про підтримку цього напрямку розвитку Української держави і суспільства постійно заявляють усі наші політичні партії та об'єднання, на цьому аспекті реформування наполягають і наші міжнародні партнери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зараз дуже актуальною є вивчення і дослідження явища – децентралізація. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених приділили увагу аналізу проблематики децентралізації та вивченню децентралізації влади різних країн світу. Це такі вчені як: В. Борденюк, О. Бориславська, Д. Хріпливецький, В. Пилипишин, М. Іжа, Л. Лазовська, В. Матвієнко, Ч. Тієбут, Х. Зоу, С. Юльмаз, Я. Брюкнер та ін. Аналізуючи погляди науковців, можна стверджувати, що децентралізація – це складний процес, який потребує подальшого дослідження, для знаходження кращих шляхів утвердження цього явища.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження особливостей децентралізації державної влади в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні у межах певних адміністративно-територіальних одиниць є дві форми організації місцевої влади: органи

місцевого самоврядування і місцеві державні адміністрації. Центральні органи влади представляють інтереси держави, а органи місцевого самоврядування інтереси лише територіальних громад, або їх об'єднань і діяльність їх обмежена територією громади. Для виконання спільних програм місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть укладати договори, створювати спільні органи та організації. У системі державно-управлінських відносин місцевих державних адміністрацій розглядаються також їх зв'язки з підприємствами, установами та організаціями, об'єднаннями громадян і громадянами.

Поляризація інтересів центра і регіонів є основою створення муніципальної влади, яка виникає в процесі децентралізації публічної державної влади [4].

По суті зміцнення суб'єкта органів місцевого самоврядування щодо реалізації муніципальної влади вказує на децентралізацію державної влади.

Децентралізація – процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління.

Децентралізація влади має як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною – переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною – шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів. Цей процес називається «новим державним управлінням», який був описаний як децентралізація, предметне управління, конкуренція урядової і місцевої координації.

Децентралізація державної влади як універсальне явище відображає процеси перерозподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Чим більше децентралізована державна влада, тим:

- більша частка економічних методів впливу на керований об'єкт управління;
- гнучкіша управлінська система;
- розвинутіші демократичні інститути;
- міцніша сама демократія.

Одночасно процеси децентралізації не варто розглядати виключно у контексті децентралізації державної влади та управління через передачу частини повноважень місцевому самоврядуванню. Необхідність децентралізації створюють такі фактори як, по-перше, нестабільна державна муніципальна політика, недосконала законодавча база місцевого самоврядування і, по-друге, реальні об'єктивні умови функціонування та розвитку територіальних громад (економічні, соціальні, політичні, культурні тощо). Реалізується ж децентралізація місцевого самоврядування через створення та діяльність структур громадянського суспільства та бізнесових структур.

Слід також враховувати, що децентралізація місцевого самоврядування не є одностороннім процесом і викликається не заохоченнями, а об'єктивними умовами. Формалізованою ознакою таких об'єктивних умов є відповідне національне законодавство. Іншими сторонами самої потенційної можливості децентралізації є:

а) самоусвідомленість сторін, що приймають участь у децентралізації. Це означає, що органи центральної влади усвідомлюють необхідність децентралізації, органи влади місцевого рівня в організаційному, ресурсному та світоглядному сенсі готові перебрати на себе ту частину повноважень, яку раніше здійснювали органи влади центрального рівня;

б) готовність до компромісу. Децентралізація місцевого самоврядування є доволі

складним процесом, особливо якщо дивитися на те, що зі зміною кількості функцій та повноважень відбувається також і перерозподіл ресурсів, необхідних для виконання цих функцій. Ресурси мають лише два джерела поповнення – це кошти Державного бюджету або кошти громади. Органи влади зазвичай готові передавати функції та повноваження органам місцевого самоврядування без передачі ресурсів – матеріальних, людських чи фінансових. Таким чином виявляється необхідність у іншій складовій процесу:

а) рівноправність сторін процесу децентралізації. Здійснити реальний процес децентралізації можливо лише за врахуванням та узгодженням інтересів сторін;

б) здатність усіх органів влади до подолання стереотипів – децентралізація передовсім розуміється як передача певних функцій від влади вищого рівня до нижчого. Але ж децентралізація може виявлятися у передачі функції не до органу влади чи місцевого самоврядування, а до об'єднання громадян, причому таке об'єднання може існувати у різних формах – як органу самоорганізації населення чи громадської організації, так і у формі комерційної структури.

Реформа децентралізації в Україні – комплекс змін до існуючого станом на початок 2014-го року законодавства, основним завданням якого є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Комплекс заходів з реформи децентралізації стартував у 2014-му році та отримав назву «Національний проект «Децентралізація».

За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи. Мова йде про:

1. Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам, місцеві бюджети зросли на 123,4 млрд грн. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року склала 51,2 % (у 2015 році – 45,6%).

2. Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. Станом на початок березня 2018 року створено вже 725 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими. Закон також запровадив інститут старост в ОТГ, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади.

3. Закон «Про співробітництво територіальних громад». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо.

4. Закон «Про засади державної регіональної політики». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 32 рази. 21 область прийняла рішення про створення Агенції регіонального розвитку, в усіх областях працюють Центри розвитку місцевого самоврядування, які в тому числі допомагають місцевій владі втілювати регіональні стратегії.

5. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства». Нові містобудівні повноваження отримали 90 міст, в тому числі – 10 ОТГ.

6. Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та

оптимізації надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо [2].

Висновки. Отже, у демократичному процесі розвитку нашої держави буде зроблено не просто черговий крок, а збудовано нову важливу сходинку на шляху становлення правової і соціальної держави. Виборчий процес на рівні органів місцевого самоврядування сприятиме формуванню відповідальної влади на місцях, дозволить такими ж високими темпами продовжити децентралізацію влади в Україні. Процес децентралізації влади і розбудови місцевого самоврядування – правильний та перспективний напрям розвитку Української держави.

Література

1. Горбатенко В. П. Децентралізація. *Юридична енциклопедія: у 6 т. / за ред. Ю. С. Шемшученка*. Київ: Українська енциклопедія, 1998-2004. Т. 2: Д-Й. 1999. С. 168-169.
2. Державна політика, законодавчі напрацювання, проміжні результати першого етапу децентралізації в Україні. URL: <http://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 06.04.2018).
3. Євтушенко О. Н. Проблеми децентралізації державної влади і місцевого самоврядування в Україні. Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. 2009. № 29. С. 56-60.
4. Трачук П. А. Децентралізація та проблеми адміністративного самоврядування. Держава і право: збірник наукових праць. 2010. Вип. 48. С. 101-108.